

● SAHİBİ :

TÜRKİYE İSLAM
ENSTİTÜLERİ TALEBE
FEDERASYONU ADINA
GENEL BAŞKAN

Cahid BALTACI

● YAZI İŞLERİ
MÜDÜRÜ

İsmail L. ÇAKAN

BU SAYIDA

TEŞHİS	İslâm MEDENİYETİ
TEZ VE ANTİTEZ MÜCADELESİ	Mehmed AYDIN
İSLÂM'DA HARAM VE HELÂL MANTIĞI	Celâl YENİÇERİ
EBU BEKR EŞ-ŞİBLİ	Dr. A. Subhi FURAT
İSLÂMÎ TÜRK EDEBİYATINDA TEVHİD MÜNACÂT VE NA'TLER	Dr. Neclâ PEKOLCAY
BİR NESİL BEKLİYORUZ (Şiir)	İsmail Bayram
MEDİNE'DE BİR TÜRK KÜTÜPHANESİ	Mustafa BİLGE
RUBÂİ (Şiir)	Dr. Cahid ÖNEY
EL-HALVÂİ ABDUL-AZİZ ...	Av. Dr. Y. Z. KAVARCI
YA RASULELLAH (Şiir) ...	Mustafa BAYBURTLU
BOYKOT VE İŞGALLERİN ARDINDAN	Sabri AKDENİZ
ALLAHİMA (Şiir)	Cemal Tarık KUTLU
TEKLİF	Dr. Mehmed ERÖZ
DİNİ MEFKÜRENİN KIYMET VE KUDSİYETİ	Av. Süleyman AKYAZI
ALLAH'IM	Hayrunnisa ÇİĞDEM
SUALLERE CEVAPLAR	Gazi MERT
İSLÂMİN ÜSTÜNLÜĞÜ	Arif ERKAN
BAŞ VE MÜSLÜMAN	M. Said ÇEKMEGİL
SAĞIR SULTAN	Hilmi KURTULUŞ
VATAN TOPRAĞI (Şiir) ...	S. Arif EMRE
EĞİTİM VE SİNEMA	Ali EMİROSMANOĞLU
FİLM HİKÂYESİ YARIŞMASI	İslâm MEDENİYETİ
MİLLÎ MÜSİKİMİZİ NASIL KURTARIRIZ	Edip ÖZİŞİK
MİLLETLERİN TAKLİDİ ...	İ. Semahaddin CEM
HAREKETİN HİKMETİ	Hasan AKTUŒ
HABERLER	İslâm MEDENİYETİ

İDAREHANE

Türkiye İslâm Enstitüleri Talebe Federasyonu Genel Merkezi
Nuruosmaniye Caddesi No: 82/2
Tel. : 22 46 02

CAĞALOĞLU — İSTANBUL

Haberleşme ve Havale Adresi :
İSLÂM MEDENİYETİ, P.K. : 1315

SİRKECI

TEMSİLCİLERİMİZ

Ankara: T.İ.H.O.M.C.F. Genel Başkanı: Mehmet KARAMAN
Kayseri: T.İ.E.T.F. İkinci Başkanı: İmdat N. NURSAÇAN
İzmir : T.İ.E.T.F. Mah. İcr. Kom. Başk. : Orhan ÇETİN

TEKNİK KADRO

Sekreter : Erdoğan ATAK
Ressam : Gürbüz AZAK
Dizgi ve Baskı : F A T İ H M A T B A A S I — İSTANBUL
Yıl : 2 — Sayı: 15
Basıldığı tarih : 15 Ekim 1968

ABONE

Yıllık : 12 sayı, 25 TL.
Altı Aylık : 6 sayı, 12,5 TL.
Öğrencilere: Yıllık 20 TL.
» 6 aylık 10 TL.
Yabancı memleketlere posta
ücreti ilâve edilir.

Bir sayısı: 250 Kuruş.

İLÂN TARİFESİ

Dış Kap.: 2 renk 2.500 TL.
Tek renk: 2.000 TL.
İç Kapak: 2 renk 1.500 TL.
Tek renk: 1.000 TL.
Renkli ilân sahifesi :
Tamamı : 1.200 TL.
1/2 : 750 TL.
1/4 : 400 TL.
1/8 : 250 TL.

Mecmuamızdaki yazılar me'haz gösterilmeden alınmaz.
Gönderilen yazılar basılsın basılmasın iade edilmez.

İslâm'da Haram ve Helâl Mantığı

ski devirlerde Firavunun yeryüzünün sahibi ve ilâh olduğu iddiasını herkes bilir. Peygamber Efendimizin hayatlarının sonuna doğru Yemen'de türeyen yalancı peygamber Museyleme önce yeryüzünün tamamının kendisine ait olduğunu iddia etti. Sonra Kureyşin peygamberi diye vasıflandırdığı Hz. Muhammed (S.A.V.) le yeryüzünü ve yeryüzünün peygamberliğini bölüşmek istedi. Hz. Muhammed (S.A.V.) buna verdiği cevapta; «Yerin ve göklerin Allahü Teâlâya ait olduğunu ve Allahın da kendisini bütün insanlığa peygamber olarak gönderdiğini» bildirdi ve üzerine ordu sevketti. Komünistler, putperestlerden de daha iptidai bir düşünce ile kâinatın sahibi olmadığına inandılar. İslâmiyet ise kâinatın Allah ait olduğunu bütün insanlığa ilân etti.

له ملك السموات والارض - له ما في السموات وما في الارض

Âyetlerinde ifade edildiği üzere semavât ve arzın ve içindekilerin mülkiyeti Allaha aittir. İlk bakışta hiçbir kimsenin mülk edinme ve tasarruf etme hakkı yoktur. «Bu da benim» ifadesiyle hiçbir eşya insana izafe edilememektedir. İnsanın kendinden başka bir varlığı yoktur. Hatta kendisi de Allahın mülkiyetinde bir köledir. Mülkiyet ve tasarrufun gerçek sahibi Allahdır. Allaha mülk olmak ve Onun tasarrufu altında bulunmak bakımından insanla eşya arasında bir fark yoktur. Ancak Allahü Teâlâ insana değer vererek onu diğer yaratıklar ve eşya arasında imtiyazlı yaptı ve her şeyi bir ihsan ve bağış olarak insan emrine âmâde kıldı.

وسخر لكم ما في السموات وما في الارض جميعاً منه ان في ذلك
لايات لقوم يتفكرون

«O göklerde ne var, yerde ne varsa hepsini kendi tarafından size râm etti. Şüphe yok ki bunda, iyi düşünecek bir kavim için kat'i âyetler, delâletler, ibretler vardır.» (Câsiye, â.: 13)

İşte insana ait mülkiyet ve tasarruf etme hakkı, mutlak mülk sahibi Allahın her şeyi insan için yarattığını söylediği bu âyeti ile başlar. İnsan sahip olduğu şeylerin gerçek sahibi olama-

Celâl YENİÇERİ
(İst. Yük. İslâm Ens. Mezunu)

duğundan onun mal ile istifadesi yaşadığı müddetçedir. Bu hikmeti Yunus Emre gu şekilde ifadelermiştir: «Mal sahibi mülk sahibi - Hani bunun ilk sahibi? Mal da yalan mülk de yalan - Gel biraz da sen oyalan.» Ancak malın öteki hayata uzanan faidesi kullanımına göre değişmektedir.

«O, göklerde ne var, yerde ne varsa hepsini kendi tarafından size râm etti.» âyeti ile her şey insan için mübahtır ve daha henüz haram ve helâl tâyin edilmemiştir. İslâm hukukunun «Eşyada asıl olan mübah olmaktadır.» kâidesi her halde buradan doğmuş olacaktır.

Ömer Nasuhi Bilmen bu kaideyi açıklarken der ki: «Binaenaleyh bir kimse, evine gittiği zat tarafından kendisine takdim edilen yenilecek kabilinden bir şeyi yiyebilir. Acaba bunu helâlden kazanmış mıdır? Parasını sahibine vermiş midir? Yoksa bunu gasp mı etmiştir? diye bunları araştırması her halde icap etmez. Fakat o şeyin çalınmış gayrimesru surette ele geçirilmiş olduğu bilirse o zaman ondan yenilmesi helâl olmaz.» (İslâm Hukuku, c. I, s. 298)

Herkes için müsavi surette helâl olan mübahlar dünyasında çalışarak mübah olan şeyleri elde etmek gerektir.

Eşyada asıl olan mübah olmak iken insanlar gerek erkek ve gerekse kadın olsunlar ırz ve can meselesinde birbirlerine mübah değillerdir. Çünkü erkek ve kadın herkes müstakil varlığı olan birer şahsiyettir. Eşyaya mülk edinme ve tasarruf bakımından insanlar arasında (müstakil insanı varlığa sahip oluş bakımından) eşitlik vardır. Kâinattaki her şey insan için yaratılırken insanın biri diğerine helâl olamaz. Bu hususta asıl olan haram olmaktadır. Aslında ırz ve can bakımından birbirlerine helâl değillerdir. Herkes aynı kökten gelir. Nitekim Hz. Muhammed (S.A.V.) Veda Haccı Hutbesinde insanlığı şöyle izah etmiştir: «Ey insanlar, Rabbiniz birdir. Babanız da birdir; hepiniz Âdemin çocuklarıdır, Âdem ise topraktır. Allah yanında en kıymetli olanınız, Ona en çok saygı göstereninizdir. Arabın, Arap olmayana Allah saygısı ölçütünden başka bir üstünlüğü yoktur.»

Ancak ârizî sebeplerle köleler hürriyetlerini kaybederek başkalarının tasarrufu altına girmekte, kadınlar muayyen akitle kocalarına ırz bakımından helâl olmakta, katiller de devletlere ve nefis müdafaasında fertlere öldürülmek bakımından helâl düşmektedirler.

Elmalılı da bu hususta şöyle demektedir:

هو الذي خلق لكم ما في الارض جميعاً

«O Allah yeryüzünde her şeyi sizin için yaratandır.» âyetinde beyan olduğu üzere insanın canı ve ırz meselesinde mübah olmak değil haram olmak

asıldır. İkinci olarak bu asıl ve ezeli haram oluş **ولا تتكفروا للمشركين حتى يؤمنوا**

= «Müşrikler iman edinceye kadar onlarla evlenmeyin» nehyi ile kuvvetlendirilmiş ve takrir olunmuştur. Üçüncü olarak Nisa sûresinde

ولن يجعل الله للكافرين على المؤمنين سبيلاً

= «Allah kâfirlere mü'minlerin aleyhinde galebeye asla bir yol ve imkân bahsetmez» âyeti ile bu haram olma ve yasak daha umumî surette açıklanmıştır.» (Hak Dini Kur'an Dili, c. III, s. 1580).

Hz. Muhammed (S.A.V.) de Veda Haccı Hutbesinde aslında haram iken Allah adına yapılan akitle kadınların kocalarına helâl olmalarını açıklarken demişlerdir ki: «Ey insanlar! Kadınların haklarına riâyet etmenizi ve bu hususta Allahtan korkmanızı tavsiye ederim. Siz kadınları Allah emaneti olarak aldınız ve onların namuslarını ve ismetlerini Allah adına söz vererek helâl edindiniz.»

Böylece görülüyor ki eşyada asıl olan mübah olmaktadır. ırz ve can meselesinde ise asıl olan haram olmaktadır.

HARAM VE HELÂLİ KİM TÂYİN EDECEKTİR?

Her şeyin Allaha ait olduğu kâinatta elbette ki yasaklar ve izinler mutlak mülk ve tasarruf sahibinden gelecektir. Peygamberlerin de bir şeyi haram ve helâl etmeye salâhiyetleri yoktur. Şu âyet bunu açıkça haber vermektedir:

يا ايها النبي لم تحرم ما احل الله لك تبغى مرضاة ازوجك والله غفور رحيم

«Ey peygamber. Allahın sana helâl kıldığı şeyi, zevcelerinin hoşnutluğunu arayarak, niçin kendine haram ediyorsun (bununla beraber üzülmeye) Allah çok yarlıgayıcıdır, çok esirgeyicidir.» Tahrîm, â.: 1).

Hele insanların bir şeyi helâl ve haram kılmaya hiç de salâhiyetleri yoktur. Haramı helâl, helâli haram yaparak haklar ve mahrumiyetler nizamını altüst edenler Allah iradesine karşı gelerek insanlık üzerinde hüküm sürmeye kalkışan firavunlardır. Şu âyetten de insanların bu gibi haklara sahip olmadıklarını öğreniyoruz.

يا ايها الذين آمنوا لا تحرموا طيبات ما احل الله لكم ولا تعتدوا ان الله لا يحب المعتدين

«Ey iman edenler! Allahın size helâl ettiği o en temiz ve güzel şeyleri nefsinize haram kılmayın! Haddi aşmayın! Çünkü Allah haddi aşanları sevmez.» (Mâide, â.: 87).

«Kendilerine kitap verilenlerden ne Allaha ne âhiret gününe inanmayan, Allahın ve Peygamberinin haram ettiği şeyleri haram tanımayan, hak dinini din olarak kabul etmeyen kimselerle zelil ve hakir kendi elleriyle cizye verecekleri bir zamana kadar muharebe edin.» (Tevbe, â.: 29)

○ halde haram ve helâli tâyin eden yalnız Allah'dır. Böylece asılda mübah olan eşya bazı sebepler altında haram ve yine asılda haram olan namus ve can bazı şartlar altında helâl olmaktadır. Yeryüzündeki insanlık nizâmı da bu İlâhî kayıtlamalar ile meydana gelmiştir. Bu kayıtlamalara ait. En'am 151 ve 152. âyetlerini misal olarak verebiliriz:

«De ki; gelin, üzerinize Rabbimizin neleri haram ettiğini ben okuyayım; Ona hiçbir şeyi ortak yapmayın, anaya babaya iyilik edin, fakirlik endişesiyle çocuklarınızı öldürmeyin, sizin de onların da rızıklarını biz veririz. Kötülüklerin açığına da gizlisine de yaklaşmayın. (Kıyas, zina gibi şeylerden dolayı meşru') bir hak olmadıkça Allahın haram ettiği cana kıymayın. İşte Allah size aklınızı başınıza almanız diye bunları emretti.»

«Yetimin malına rüşdüne erişinceye kadar o en güzel olanından başka bir surette yaklaşmayın, ölçüyü, tartıyı tam ve doğru tartın. Biz bir kimseye gücünün yettiğinden başkasını teklif etmeyiz. Söz söylediğiniz (leh ve aleyhinde söyleyeceğiniz kimse) husum dahi olsa adaleti gözetin. Allahın ahdini (verdiği sözü) yerine getirin. İşte Allah iyice düşünesiniz diye bunları emretti.»

«Eşyada asıl olan mübah olmaktır.» umumî kaidesi böylece Allahü Teâlâ tarafından kayıtlandı. Şüphesiz bu kayıtlama ve herşeyi, her hareketi helâl olarak kabul etmeme, tamamen insanlığın menfaati içindir. Elmalılı bu kayıtlama ile ilgili olarak şunu yazar:

«خلق لكم ما فى الارض جميعاً»

«Yeryüzünde her şeyi sizin için yarattı.» âyetince mübah olmak asıdır ve bu umuma nazaran insandan başka her hayvandan her nebâttan yemek ile faydalanmak mübah olmak lâzım gelirdi. Fakat;

يحل لهم الطيبات ويحرم عليهم الجبائث

«Onlara temiz şeyleri helâl ve murdar şeyleri haram kılıyor.» âyeti ile bu umumdan pis şeyler çıkarılarak, helâl olma temiz şeylere tahsis olunmuş ve binaenaleyh asıl olan mübah olmayı kayıtlandırmak için bu bir büyük esas ve bir kanun-ı küllî olmuştur ki, helâl ve haram tâyininde kendine ait delil bulunmadıkça buna müracaat olunur.» (Hak Dini Kur'an Dili, c. III, s. 1574)

HARAM VE HELÂLİN SEBEPLERİ

İslâmda haram ve helâl tâyini bir takım sebeplere dayanır. Bu sebeplerden ikisi yukarıda geçen: «Allah, onlara temiz şeyleri helâl ve pis olan şeyleri de haram kılıyor.» âyetinde temizlik ve pislik olarak ifade etmektedir.

Helâl olan şeyler maddeten ve mânen temiz olan şeyleri ifade ederler; Allahın rızasına uygun bir şekilde elde edilen bir mal mânen temizdir. Çünkü o başkasının hakkıyla kirlenmemiştir. Asli varlığı itibariyle temiz olan şeylerde maddeten temiz olmak bakımından helâl kılınmışlardır. Meselâ temiz olan bir su, beşmele ile kesilmiş helâl bir hayvanın kokmamış olan temiz eti ve maddeten temiz olan bütün eşya bu cümledendir. Bu husus Kur'anda defalarca ifade edilmiştir.

يسئلونك ماذا احل لهم قل احل لكم الطيبات

«Kendilerine hangi şeyin helâl edildiğini sana sorarlar. De ki, bütün iyi

ve temiz şeyler size helâl edilmiştir. (Maide, â.: 4). Gene (Bakara, â.: 168) de şöyle denilmiştir:

يا ايها الناس كلوا مما في الارض حلالاً طيباً ...

«Ey insanlar! Yerdeki şeylerden helâl ve temiz olmak şartıyla yeyin. Şeytanın adımlarına uymayın.»

Elmalılı bu âyeti kerîmeyi açıklarken der ki:

«halâl, hoş tertemiz olarak yeyiniz. Yediğiniz şeyler pis, mülevves, şunun bunun hakkı geçmiş, yaradılışa aykırı ve şeriat bakımından yasaklanmış şeyler olmasın, helâlden kazanınız, haram, pis, şüpheli şeylerden sakının, onlara tenezzül etmeyin.» (c. I, s. 583)

Böylece helâlin temelinde bulunan maddî ve manevî temizlikler açıkça ortaya konulmuş bulunmaktadır.

Temizliğe ilâve edilmiş güzel ve zinetli şeyler de en azından temiz olanlar kadar helâldirler. Ancak erkeklerin ipekli kumaş giymeleri ve altından zinetler kullanmaları ve gene altın ve gümüş kaplar bu kaidenin dışındadırlar. Çünkü bunların zararları faydalarından çoktur. Şöyle ki; ipekli kumaş ve altın zinetler zarif şeyler olduğundan erkek ruhu üzerinde tesir meydana getirerek onun haşmetini alır ve kadınlştırırlar. Halbuki İslâm davranış ve ruh bakımından erkeğin kavi ve hükmedici olmasını ister. Erkeğin haşmet ve kaviğini gerektiği yerde ancak adalet hissi yumuşatmalıdır ki, Hz. Ömer'i buna bir misal olarak verebiliriz. Aksi halde kadın hükmedici ölmekte gecikmeyecektir.

Altın ve gümüş kaplara gelince bunların da iktisaden zararları büyüktür. Çünkü bu iki maddenin ticaret ve iktisat hayatında gördüğü vazife kap olarak evlerde saklanmasından çok daha fazladır. Bu ise bir israftır.

Bu iki şeyin dışında israfa kaçmamak üzere bütün zinetli şeyler insanlara helâl kılınmıştır. Hatta müslümanların bu gibi şeyleri mübahlar dünyasından elde etmeleri vazifeleridir. (A'raf sûresi, â.: 32) yi buna bir misâl olarak verebiliriz.

قل من حرم زينة الله التي اخرج لعباده والطيبات من الرزق قل هي للذين آمنوا في الحياة الدنيا خالصة يوم القيامة كذلك فضل الآيات لقوم يعلمون

«De ki: Allahın kulları için çıkardığı zineti, temiz ve hoş rızıkları kim haram etmiş? De ki; onlar dünya hayatında iman edenler içindir. Kıyamet günü ise yalnız ve yalnız onlara mahsustur. İşte biz âyetleri, bilenler için böylece açıklarız.»

Mescidlerde, düğün dernek ve bayramlarda güzel elbiselerin giyilmesi ve zinetlerin takılması İslâmda tavsiye edilmiştir. İslâmın bu tavsiyesi, onun, insanları zevkten mahrum eden köhne bir nizam olmadığını gösteriyor. Müslüman, temiz, neşeli ve güzel olacak fakat öteki hayatı da unutmayacaktır. Bir âyeti kerîmede denilir ki:

يا بني آدم خذوا زينتكم عند كل مسجد

«Ey Âdem oğulları! Her mescide gelişte zinetlerinizi alın.» Fakat zevkler harama kaçmadan tadılmalıdır.

Harama gelince, bir şeyin haram kılınmasının sebeplerinden bir tanesi yukarıda ifade edildiği üzere pisliktir. Maddeten ve mânen pis ve kirli olmaktadır. Burada aslı varlık itibariyle ve mânen kirli oluş haramı ifade etmektedir. Hırsızlık ve haram olan bir şeyin ticaretini yapmak gibi kötü ve Allahın rızasına aykırı yollardan elde edilen bir mal ve bir rızık mânen pistir. Çünkü o ferdin ve cemiyetin zararına karşılık olarak elde edilmiştir. Fert ve cemiyetin felâkete sürüklenmesi pahasına mal kazanma adalet bakımından megruiyetini kaybeder. Temeli adaletsizliğe dayanan bir mal ise gayrın hakkı ile mânen kirlenmiştir. Nitekim İslâmda, zekât da malın kırı olarak vasıflandırılmıştır ve zekât verilmeyince mal mânen pislikten arınmış olmaz. Zekâtı fakirlere dağıtarak serveti mânen yıkamak ve başkalarının hakkından berî kılmasıdır. Bu takdirde ortaya, eğer helâlden kazanılmış ise gayrın hakkı ile kirlenmemiş tamamen katıksız ve duru bir mal çıkacaktır. İşte helâl buna derler. Bu he-

lâl içtimai ve ideolojik hastahkları yok edecek safiyettedir. Bu helâldir ki ser-
vete ve cemiyete huzur getirir.

Bir müşriğin kestığı veya Allahtan başkası adına kesilen bir hayvan da
aslı varlığı itibariyle helâl iken haram duruma düşer. Çünkü hayvan mânen
şirk ile kirlenir. Şirk ise necistir, pis ve kötü olan şeydir. Nitekim bir âyeti
kerime: *انما المشركون نجس* «Muhakkak ki Allaha ortak koşanlar necistir.»

denilmektedir. Onlar Allaha ortak koşarak en büyük suçu işlemişler ve günah
ile kirlenmişlerdir. Nasıl ki necaset bütün varlığı itibariyle tamamen pisliktir,
işte, şirk de onların manevî varlığını tamamen kirletmiştir ve tam kirlilikte
ikisi arasında eşitlik vardır. Böyle bir şirkle Allahtan başkası adına kesilen
hayvanı helâl kabul etmek şirkte müsaade etmektir. İslâmın ise şirkte asla mü-
samahası yoktur.

Kur'anda denilir ki:

وما ذبح على النصب وان تستقسموا بالازلام ذلكم فسق

«Dikili taşlar üzerinde onlar adına boğazlanan hayvan, fal oklarıyla kıs-
met ve hüküm aramanız üzerinize haram edilmiştir. Bütün bunlar yoldan çı-
kıştır.» (Maide, â.: 3)

İçki, kumar, putlar ve falın da haram kılınmalarına sebep, gene mânen
kirliliktir. Bunlar maddî vasıfları itibariyle piş şeyler değildir. Fakat
fert, aile ve cemiyetin bünyesinde, maddî, manevî ve içtimai yönden meydana
getirdikleri zarar ve hastahklar nazara alınırsa bunların pisten de öteye bir
pis oldukları kolayca anlaşılır. Bunlar İslâmın kurmak istediği insanlık cem-
iyetinin baş düşmanlarıdır. İslâmın hayatiyetini öldürür ve yayılma siyâsetine
mâni olurlar.

Putlar, tevhid akidesine karşı dikilmişlerdir. İnsanlığın mânen öldüğünün
işaretidirler.

Kumar, çalışmadan para kazanma sevdasıdır. Umumileşince insanlığı aç-
lıkla karşı karşıya getirir ve imha eder. Fal ise gaipten haber verme bakımın-
dan Allaha şirk koşturur. Şirk ise necistir.

İçkiye gelince; Hz. Muhammed (S.A.V.) in ifâdesiyle «kötülüklerin anası»
dır. Yani kötülükleri doğurur. Önce aklın düşmanıdır. Aklın imhası insanlığın
imhasıdır. İslâmda teklif akladır. Akıl gidince, İslâm hayalî bir nizam olmak-
tan ileriye gidemeyecektir. İçki derece derece, dalgalar halinde akıldan İslâma,
fertten cemiyete doğru imha hareketi gösterir. Her kadeh, ferde, aileye, ce-
miyete, İslâma ve bütün bir insanlığa karşı çevrilmiş bir silâhtır. Her yudum-
da ateşlenir ve hedefine varır. Bu bakımlardan İslâm bütün bunları pis ve şey-
tan işi olarak ilân etmiştir.

*يا ايها الذين آمنوا اما الخمر والميسر والانصاب والازلام رجس من عمل
الشيطان فاجتنبوه لعلكم تفلحون*

Bu âyeti Elmalılı şöylece açıklamaktadır: «Ey iman edenler! Helâl olan
temiz şeyleri haram etmediğiniz gibi haram olan pis şeylerden de iyi sakınınız.
Bu cümleden olarak *الميسر والخمر* muhakkak hamr yani sarhoşluk veren şey-
ler ve meysir, yani piyango ve kumar *الانصاب* ibâdet için dikilmiş taş v.s.
putlar *الازلام* kumar ve piyango kalemleri, okları, zariar, bütün bunlar
başka bir şey değil, ancak *رجس* aklınızın tiksineceği, iğreneceği pis mur-
dar şeylerdir. *فاجتنبوه* binaenaleyh şeytanın işi ve teşvikidir. *لعلكم تفلحون*
bu pislikten sakının, uzak kaçınız ki, *فاجتنبوه* felâh bulasınız.» (c. III,
s. 1804 - 1805).

İçki İslâmda maddeten de pis muamelesi görür ve insanın üstüne bulaşınca
onunla namaz kılmak doğru olmaz. Elmalılı merhumun naklettiğine göre, Hz.

Ali (R.A.) der ki: «Bir kuyuya bir damla şarap düşse, sonra oraya bir minare yapılsa o minarede ezan okumazdım ve bir damla içki bir denize düşse son o deniz kuruyup da yerinde otlar bitse orada hayvan otlatmazdım.» Abdull İbni Ömer (R.A.) da der ki: «Bir parmağımı içkiye sokmuş olsam o parmağım bende kalmazdı, yani keser atardım.» Bunlar içki belâsından mutlak mâna sakınmak lâzım geldiğinin büyükler tarafından ifâdesidir.

Maddeten haram olan şeylere gelince bunların bir kısmı şu âyeti kerim de ifâde edilmiştir:

أنا حرم عليكم الميتة والدم ولحم الخنزير وما أهل لغير الله به فمن اضطر غير
إغْرٍ ولا عَادٍ فلا اثم عليه إن الله غفور رحيم

«O size ölüyü, murdar hayvanı, kanı, domuz etini, bir de Allahtan başkası adına kesilene kat'î olarak haram kıldı. Fakat kim bunlardan yemeye muhtar (mecbur) kalırsa —kimseye saldırmamak ve haddi aşmamak, ölmeyecek miktarı geçmemek şartıyla— onun üzerine bir beis yoktur. Şüphesiz ki Allah çok yarlıgayıdır, hakkiyle esirgeyicidir.» (Bakara, â.: 173)

Bunlar aslî vasıfları itibariyle pis olan şeylerdir. Haram olmalarına sebep de budur.

Meyte; kendi kendine ölen ve leş anlamına gelir ki bunun pislîği meydandır. Bir insanın kanı da insan için besin olarak pistir. Kan canlıların vücudunda biyolojik bakımdan her an kirlenir ve temizlenir. Kan temizlenir, temizlenmez tekrar kirlenmesine devam eder. Kesilmeden öldürülen bir hayvanda kani ve eti ikisini birbirinden ayır etmeye imkân yoktur. Eti temizlemek için kanı, hayvanı keserek dışarıya akıtmak şarttır. Temiz olarak vasıflandırılan kani hayvan ölünce derhal pis duruma geçiyor. Dışarıya çıkan kanın hemen pis bir manzara arzemesi kanı temiz bir gıda olarak kabul etmeye imkân bırakmaz. İkinci olarak insana kan içmek gerekmez.

Hz. Hzira gelince; adında meymenet olmayan bu hayvan yapı itibariyle de büyütmüş faredir. Görenlere bir tikslenme verir. Böyle bir hayvanın etini yemek kerim olan insana yakışmaz. Bu hayvanın haram kılınmasının hem maddî ve hem de manevî sebepleri vardır. İlim henüz domuz eti hakkında son sözünü söylemiş değildir. Elbet bir gün gelecek İslâma hak verecektir.

Haram, bir şeyin aslî varlığı itibariyle pis oluşunu ifâde ettiğinden temiz olan bir şey maddî bir değişikliğe uğrayarak kirlenirse artık haram olur. Meselâ temiz olan kokmamış bir et, helâl kılınmışken, aynı et, kokunca artık haram olmuştur. Maddesi itizariyle temiz kalıp da geçici pisliliklerle kirlenmiş olan şeyler, temizlenmek suretiyle helâl olurlar. Pisliliklerle kirlenmiş olan şeyleri temizlemek gibi.

Aybaşı ve lohusa hallerinde kadınlara yaklaşmanın haram oluşu da tamamen maddî pislîğe dayanır. Nitekim bir âyeti kerimde denilir ki:

ويسئلونك عن الحيض قل هو اذى

«Sana kadınların adeti olan hayızdan sorarlar, de ki, o bir pisliliktir.»

Mecellede de haram olan şeyler hakkında şöyle bir taksimat vardır: «Şer'î şerifin men ettiği haramlar iki kısma taksim edilmiştir: Birinci kısım insanın nefsi ve şehveti onu yapmaya sevk eder ve insanın yaradılışı onu yapmaya meyilli olur. Sefahat, zina, fiil-i şen'i ve içki içmek gibi. Allahü Teâlâ bunu işlemeyi iki çeşit men' edişle yasaklamıştır. Birinci nevi âcıl ceza olup bu nurla insan onu işlemekten çekinir. İkinci nevi tehir edilmiş ceza olup bununla muttaki ve dindar olan insan münzecir olur.

İkinci kısım, insan nefsi onu yapmaktan nefret eder; pis ve habis şeyler yemek ve öldürücü zehirleri içmek gibi. Şer'î Teâlâ bundan sakındırmak için cezayı va'd ile yetinip acele ceza ile men' etmemiştir.» (Şerhi Mecelletu'l-Ahkâm, c. I, s. 20).